

ARCHIWUM ETNOGRAFICZNE
Tropem Kolberga-etnograficzne badania terenowe Zagłębia Dąbrowskiego
Projekt MKiDN- Kolberg 2014

Miejscowość: Psary	Zagadnienie ogólne: Zwyczaje i obrzędy Świąt Bożego Narodzenia	Zagadnienie szczegółowe:
Województwo: Śląskie		
Informator: Teresa Sadłoń		
Badacz: Jakub Sadłoń	Numer karty: 1	Adwent
Data: 19. 05. 2014		

CZEŚĆ I
METRYCZKA

Dane informatora:

1. Imię i nazwisko informatora: Teresa Sadłoń
2. Data (rok) i miejsce urodzenia: 07.05.1950 r; Psary
3. Miejsce zamieszkania (od kiedy mieszka w danej miejscowości, wsi?):Psary, od 1950
4. Wyznanie: rzymsko- katolickie
5. Wykształcenie i zawód: wyższe, nauczycielka

CZEŚĆ II

I. ADWENT

1. Adwent to okres czterech niedziel przed Bożym Narodzeniem. Przed Adwentem robiliśmy w domach lampiony z bibuły i kolorowego papieru. Z tymi lampionami chodziliśmy rano o szóstej do kościoła na roraty, czyli adwentowe nabożeństwo. Śpiewano wtedy specjalne adwentowe pieśni i odmawiano adwentowe modlitwy.

2. Teraz tak samo obchodzi się ten czas, jedynie nabożeństwo jest o szóstej wieczorem.

Dawniej i dziś nie organizuje się zabaw i wesel w Adwencie. Wyjątek stanowi święto Świętej Barbary patronki górników. W Adwencie sprzątano także domy i obejścia.

II. WIGILIA (24 grudnia)

1. Robiono zabawki na choinkę z papieru, słomy, orzechów i wydmuszek jaj.

Wykonywały je dzieci przy pomocy rodziców. Kobiety robiły przedświąteczne zakupy.

2. Jedno z przysłów mówi, że to co robi się w Wigilię będzie się później robiło przez cały rok. Dlatego należy unikać spóźniania się, kłótni i tak dalej. Dzieci musiały być grzeczne w Wigilię, by nie spełniło się przysłowie: „We Wilią dzieci biją, za piec wsadzą jeść nie dadzą”. Należy też pospłacać wszystkie długi przed Wigilią. Z tego, kto pierwszy w wigilię złożył wizytę w domu wróżono, jakiej płci cię się urodzi. Jeśli był to mężczyzna, to spodziewano się byczka, jeśli kobieta, to jałówki

ARCHIWUM ETNOGRAFICZNE
Tropem Kolberga-etnograficzne badania terenowe Zagłębia Dąbrowskiego
Projekt MKiDN- Kolberg 2014

Miejscowość: Psary	Zagadnienie ogólne: Zwyczaje i obrzędy Świat Bożego Narodzenia	Zagadnienie szczegółowe: Wigilia
Województwo: Śląskie		
Informator: Teresa Sadłoń		
Badacz: Jakub Sadłoń	Numer karty: 2	
Data: 19. 05. 2014		

3. Chłopcy wracający z Pasterki robili różne psoty na przykład wystawiali furtki i bramy oraz przenosili je w inne miejsce. Przenosili pozostawiony na zewnątrz sprzęt gospodarski.
4. Pieczenie ciast i chleba rozpoczynało się znakiem krzyża i modlitwą. Siemię konopne na zupę zwaną siemieniatką ucierał zawsze mężczyzna, bo to ciężka praca.
5. Wczesnym rankiem do pokoju wstawiano drzewko świerkowe i przystrajano je w łańcuchy ze słomy i kolorowego papieru, pierniki, owoce, orzechy i inne przygotowane w Adwencie ozdoby. Drzewko stroiły dzieci i umieszczano je zwykle w rogu pokoju. Szopki robione były z papieru i tektury przez dzieci, którym pomagali dorośli. Dziś dekoracje świąteczne kupuje się w sklepach. Są to przeważnie sznury kolorowych lampek i bombki.
6. Dawniej i obecnie stół nakrywano białym obrusem. Pod obrus wkładano siano. Wszystkie dania jedzono na tym samym talerzu i tą samą łyżką, by nie wstawać od stołu wigilijnego. Na stole ustawiano zawsze dodatkowe nakrycie, czyli talerz i łyżkę dla niespodziewanego gościa.
7. Pierwszy do stołu zasiadał gospodarz. Odmawiano modlitwę, którą on rozpoczynał. Śpiewano wspólnie kolędę i dzielono się opłatkiem. Najpierw gospodarz z gospodynią a potem z pozostałymi gośćmi. Dawniej na Wigilię podawano następujące potrawy: kluski z gęstym kompotem z suszonych śliwek, kapustę z grochem i grzybami, siemieniatkę, czyli zupę z siemienia konopnego z dodatkiem kaszy krakowskiej ugotowanej na gęsto, śledź marynowany i ziemniaki pieczone z cebulą, chałka z miodem i ciasto z makiem. Mało rozmawiano przy stole podczas posiłku. Resztki jedzenia i opłatek dawano zwierzętom gospodarskim. Dziś też tak czynimy. Obecnie zbieramy się całą rodziną, potrawy przygotowują najstarsze gospodynie, a spotykamy się u dziadków.

ARCHIWUM ETNOGRAFICZNE
Tropem Kolberga-etnograficzne badania terenowe Zagłębia Dąbrowskiego
Projekt MKiDN- Kolberg 2014

Miejscowość: Psary	Zagadnienie ogólne: Zwyczaj i obrzędy Świąt Bożego Narodzenia	Zagadnienie szczegółowe: Wigilia Boże Narodzenie
Województwo: Śląskie		
Informator: Teresa Sadłoń		
Badacz: Jakub Sadłoń	Numer karty: 3	
Data: 19. 05. 2014		

8. Według mojego informatora, w Wigilię nie chodzono „po kolędzie”

9. Po kolacji śpiewano wspólnie kolędy. Nie było prezentów pod choinką. Dzieci otrzymywały słodczyce i owoce z okazji św. Mikołaja 6 grudnia. O północy brano udział w Pasterce. Dzisiaj podobnie spędza się czas po Wigilii, tylko dodatkowo dzieci dostają prezenty pod choinkę.

III. Boże Narodzenie (25 grudnia)